

Geografiske forskjeller i kommunal eldreomsorg i Norge

UiT / NORGES ARKTISKE
UNIVERSITET

Daniel Rød,
Postdoktor ved Senter for omsorgsforskning Nord

Presentasjon for statsforvalter september 2024

Senter for
omsorgsforskning

• nord

Kunnskapsoppsummeringen

- Medforfatter Monika Dybdahl Jakobsen
- Redaktør Terje Emil Fredwall
- I panelet:
  - Professor Grete Mehus
  - Professor Birgit Abelsen
- Hjelp fra USHT
- <https://hdl.handle.net/11250/3126828>
- «Scoping review», men ikke tematisk analyse
- En noe lengre prosess enn først antatt

Kunnskapsoppsummeringen 2

- Oppsummering av policy 2007-2023
  - 1 lovverk
  - 5 NOU-er
  - 7 stortingsmeldinger
- Oppsummering av forskning 2007-2022
  - Norsk kontekst
  - 64 artikler
- Fagutviklingsarbeider
  - Forsøksordninger
  - 8 masteroppgaver
- Mange fagfelt er representert

Hovedfunn forskning

- Fysiske forhold som fjell, klima etc.
- Demografi
  - Forsørgerbrøk
  - Geografisk betinget
  - Uformell omsorg som utopi?
- Ressurstilgang
  - Tilgang til mennesker, rekruttering og beholdning
    - Rekrutteringstiltak
    - Desentraliserte utdanninger
    - Egne verktøy for rekruttering
  - Tilgang til økonomiske ressurser
  - Tilgang til egnede boliger og flytting av mennesker

- Samhandlingsreform
  - Krav til spesialisering
  - Små kommuner taper ut
  - IKS
- Kommunal inntektsreform
  - Full utgiftsutjevning, men ikke full inntektsutjevning
  - Nå under endring
- Spenning stat-kommune
  - Er kommunal autonom reell i eldreomsorgen?
  - Staten styrer mer og mer
- Velferdsteknologi?
- Rural infrastruktur (som forskningshull)?

Hovedfunn 2

Pengestrøm fra Oslo til bygda: – Nå er grensa nådd

Tre kommuner står alene for nesten 80 prosent av skattekroneene som omfordeles. Og aller mest kommer fra Oslo.

PENGESTRØM UT: Milliarder av Oslos skattekrone fordeles utover resten av landet. Sammen med naboene bidrar de stort til skatteutjevning.

FOTO: TOR ERIK SCHRØDER / NTB

Jenny Dahl Bakken
Journalist

Rushda Syed
Journalist

Publisert i dag kl. 09:32
Oppdatert for 21 minutter siden

Hovedfunn 3

- Konsekvenser av størrelse
  - Lokal organisering: mer bruk av hjemmetjenester i rurale områder, men noen unntak (demens)
  - Fordeling av tjenester og tildelingstjenester (som buffer)
  - Samarbeid og informasjonsflyt
  - Fagmiljø
- Tjenesteytere
  - Tidspress i alle kontekster
  - Underdimensjonering av kjøretid og uønskede hendelser, også ruralt
  - Lokal nærhet og habilitetsproblemer
  - Omorganisering (f eks i team) for å bruke pressede sykepleierressurser
  - Forebyggende hjemmebesøk

Hovedfunn 4

- Tjenestemottagere
  - Rurale tjenestemottagere er mest fornøyd
  - Høyere egenomsorgsevne urbant (men gamle undersøkelser)
    - Skrøpeligheit som sammensatt og kontekstavhengig fenomen (økt sårbarhet ruralt)
  - Lokal nærhet, på godt og vondt
    - Lokal stedstilknytning
    - Nærhet til natur
    - Tilgang på lokal sosial kapital
- I alt: Kommuner er ulike
  - Man må passe seg litt for generalisering

Hovedfunn 5

- Spennende prosjekter
  - Tørn kommune
    - Ble ikke inkludert da den ikke hadde en geografisk profil og ikke hadde startet skikkelig opp ved søketidspunktet.
  - Statlig betaling for kommunale helse- og omsorgstjenester
  - NSDM sitt rekrutteringsverktøy for helsepersonell i rurale områder

Om forskningsfeltet

- Mange fagfelt er representert
- Et empirinært felt
  - Nesten like mye kvantitativ som kvalitativ forskning
- Plass til mye mer
  - Doblet omfang fra 2018 til 2022
  - Forskningen har enda ikke begynt å «gjenta seg selv»
- Begrepsbruk på geografiske begrep
  - Ofte ikke eksplisitt
  - Antagelig mange artikler som ikke er inkludert, som har en urban bias men skrevet frem som stedsblind
  - Ikke konsensus om rural/urban eller andre begreper her heller
  - Få bruker sentralitetsindeks, ingen bruker distriktsindeks, få bruker kostratall

Om forskningsfeltet 2

- Spesifikke temaer jeg så lite av
  - Rural infrastruktur
    - Finnes antagelig i andre typer forskning
    - Ble nevnt av fagfeller som viktig for levering av tjenester
  - Relativt få systemanalyser
    - Vs tilsvarende fagfelt i andre disipliner
    - Spenning stat-kommune
    - Finansieringssystemer
    - Geografisk rettferdighet / the rural gaze
  - Få eksplisitte rural-urban casestudier

Relevante prosjekter

- Min postdoktorstilling:
  - Geografiske forskjeller i kommunale hjemmetjenester
- Nytt prosjekt: Mellom fakta og idealer
  - Om prioriteringer i kommuner
  - Hvordan gjøres de?
- Ny prosjektsøknad: Kommunal ressurstilgang i Helse- og omsorgstjenestene
  - Drevet av Norce sammen med UiT, USHT og tre kommuner